

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	AZH150 Azərbaycan tarixi, 6 AKTS
	Departament	Tarix və Arxeologiya departamenti
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2025/26-cı tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Dr. Yaqub Məmmədov
	E-mail:	yaqubamea@gmail.com
	Telefon:	
	Mühazirə otağı / Cədvəl	
	Məsləhət saatları	Müəllimin təyin etdiyi vaxtda
Prerekvizitlər	Yoxdur	
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	Əsas dərsliklər: 1. Azərbaycan tarixi (ən qədim zamanlardan -XXI əsrin ilk onilliklərinədək) Ali məktəblər üçün dərslik. M.Q.Abdullayevin redaktəsi ilə.Bakı, 2016. (cədvəldə bu dərsliyin səhifələri göstərilmişdir). (2017. 2018, 2019-cu ilin nəşrləri ilə eynilik təşkil edir) 2. Azərbaycan tarixi, I cild (Ən qədim zamanlardan XX əsrədək). Z. Bünyadovun və Y. Yusifovun redaktəsilə. Bakı,2005. 3. İsmayıl Məmmədov. Azərbaycan tarixi. Bakı, 2005. 4. Azərbaycan tarixi (uzaq keçmişdən 1870-ci illərə qədər) red. prof. Süleyman Əliyarlı. Bakı, 2009. 5. XX əsr Azərbaycan tarixi, II cild, Red. Y.B. Yusifov və T.T. Vəliyev. Bakı, 2004. 6. Azərbaycan tarixi (ən qədim dövrlərdən zəmanəmizədək). İradə Nuriyeva. Bakı: Elm və təhsil, 2019. 7. Azərbaycan tarixi (ən qədim zamanlardan XXI əsrin ilk onilliklərinədək). Həsən Qəniyev. Bakı, “Elm və Təhsil” 2019. Əlavə dərsliklər və elmi monoqrafiyalar: 1. Azərbaycan Respublikasının tarixi (1991-2021-ci illər). I-II cild. Bakı, Elm və təhsil, 2022 2. Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar, red. S.Əliyarlı Bakı, 2007. 3. Solmaz Qaşqay. Manna dövləti. Bakı 1993 4. Fəridə Məmmədova. Azərbaycanın siyasi tarixi və tarixi coğrafiyası, Bakı, 1993 (IV fəsil, §1-2). 5. Ziya Bünyadov. Azərbaycan VII-IX əsrlərdə, Bakı ,2004 (III fəsil, § 2, §8; V fəsil § 2). 6. Ziya Bünyadov. Azərbaycan Atabəyləri dövləti (1136-1225-ci illər) Bakı, ”Şərq-Qərb, 2007, 312 s. 7. Oqtay Əfəndiyev. Azərbaycan Səfəvilər dövləti, Bakı, 1993 (I fəsil, II fəsil s.33-35, s.46-49). 8. Bayramlı Z., Şabiyev B. Azərbaycan Səfəvi dövləti (XVI-XVII əsrlər) Bakı, Avropa nəşriyyatı, 2016, 344 s. 9. Sara Aşurbəyli. Şirvanşahlar dövləti .Bakı, Avrasiya press,2006, 416 s. 10. Tadeuş Svyatoçovski. Rusiya və Azərbaycan . Bakı, Xəzər Universitəsi, 2000. 11. Cəmil Həsənlı. İkinci dünya müharibəsi illərində Azərbaycan hərbi, siyasi və diplomatik münasibətlərdə (1939-1945) Bakı, 2015.	

	9. Araz Aslanlı. Qarabağ problemi, (tarixi, mahiyyəti, həll prosesi). Bakı, 2009. 12 Abbasqulu Ağa Bakıxanov. Gülüstani İrəm. Bakı, Elm, 1993. 13. Y.Mahmudov, K.Şükürov. Qarabağ: real tarix, faktlar, sənədlər Bakı, “Təhsil”2005 14. Qarabağ Azərbaycanıdır. Zəfər Epopeyası. Kollektiv monoqrafiya. Bakı, 2021.	
Kursun veb saytı	• https://www.ebooks.az/category_historyaz.html • https://ebooks.az/category_historyaz.html • www.azerbaijan.az • www.aztarix.azeriblog.com • www.azerbaycanli.org • www.history.az/Kitabxana/Kitablar • www.menazerbaycanliyam.wordpress.com/tarix-kitablari • www.kitabyurdu.org/kitab/tarix/ • http://www.tarix.gov.az/books.php • http://tarix.info/elektron-kitablar/	
Kursun təsviri və məqsədləri	Azərbaycan tarixi kursu qədim zamanlardan son günlərədək vətən tarixini əhatə edir. Son illər konseptual dəyişmələr baş verdiyindən bir sıra məsələlərə baxış əvvəlkindən kəskin şəkildə fərqlənir. Bəzi tarixi hadisələr yeni faktlarla zənginləşib, müəyyən dövrlərdəki boşluqlar doldurulmaqdadır. Tədris proqramının tərtibi zamanı bütün bu amillər nəzərə alınmış, tarixin qaranlıq səhifələrinə diqqət artırılmışdır. İş planı Azərbaycan tarixi barədə bitkin və dolğun təsəvvürün formalaşmasına imkan verir. Proqramın tərtibi zamanı daha çox fənn haqqında ümumi anlayışların möhkəmləndirilməsinə və tələbələrin dünyagörüşünün formalaşmasına xidmət etməsi nəzərdə tutulmuşdur.	
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Fənnin ümumi tədrisi prosesində tələbələrdə: - Azərbaycan torpaqlarının qədim tarixi haqda tələbələrdə dəqiq məlumat və dərin təsəvvür yaranacaq. - Azərbaycanın dünya və şərq tarixindəki mühüm mövqeyi lazım olduğu formada tələbələrə çatdırılacaq. - Azərbaycan tarixinin mərhələləri və bu mərhələlərə keçidlərin tarixi arxa planı aydınlaşdırılacaq. - Azərbaycan xalqının yaranmasında rolu olan amillər izah ediləcək. - Azərbaycan coğrafiyasının tarixi əhəmiyyəti ətraflı şəkildə öyrəniləcək. - Azərbaycan tarixindəki böyük şəxsiyyətlər, tələbələrə daha yaxından tanıtılacaq. - Qazanılmış təcrübə - tarixi hadisələrin analizi; - müxtəlif mənbələri təhlil etməklə onlardan nəticələrin çıxarılması; - tarixi hadisələrə tənqidi və obyektiv yanaşma; - Azərbaycanın mədəni-tarixi inkişaf mərhələlərinin araşdırılması və Azərbaycanın müasir dövrdə dünya miqyasında rolu və yerinin müəyyənləşdirilməsi.	
Tədris metodları	Mühazirə	X
	Qrup müzakirəsi	X

Qiymətləndirmə	Praktiki tapşırıqlar	X	
	Praktiki məsələnin təhlili	X	
	Digər	X	
	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%), bal
	Aralıq imtahanı	Noyabr	35 bal
	Davamiyyət	Semestr boyu	5 bal
	Yoxlama yazı işi (quiz)	Aralıq imtahanından əvvəl Final imtahanından əvvəl	10 bal (5+5)
	Aktivlik	Müəllimin təyin etdiyi gündə	10 bal
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	Final imtahanı	Yanvar	40 bal
	Yekun		100 bal
	Aktivlik Dərslərdə, diskussiyalarda, prezentasiyalarda və elmi seminarlarda iştirak etmək.		
	Davamiyyət Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərslər buraxan tələbələr imtahana buraxılmır.		
	Dərsə gecikmə Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qayıb yazılır. Buna baxmayaraq, tələbə dərslərdə iştirak edə bilər.		
	Dərsin təşkili - Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar mühazirə zamanı tələbələrə çatdırılacaqdır. - Yeni mövzu əyani vasitələrin (PPT xəritə, foto və video fayllar) nümayişi ilə izah ediləcəkdir. - Aralıq və final imtahanları öncəsi tələbələrin mənimsəmə səviyyələri (Quiz) yoxlanılacaqdır		
	Kurs işi (Layihə) Kurs işinin əsas məqsədi tələbələrə sərbəst yazı, tədqiqat qabiliyyətinin öyrədilməsi, tariximizin ən qədim zamanlardan bu günə kimi dövrü ilə bağlı istənilən mövzu ətrafında müstəqil şəkildə hazırlıq qabiliyyətini aşılamaqdır. Mövzular müstəqil şəkildə və ya müəllimin təqdimatı üzrə hazırlanaraq prezentasiya şəklində edilir. Prezentasiya vaxtı, sonunda müzakirə də daxil olmaqla 15-dəqiqədən artıq olmamalıdır. Prezentasiya mövzuları və qaydaları haqda dərslərdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır. Kurs işi, layihə və tapşırıqlar Tələbələr tapşırıqları yerinə yetirərkən plagiarizmə yol verməməli, əldə etdikləri məlumatların mənbələrinə istinad etməli və istinadları göstərməlidir. Tələbələrin qiymətləndirmə üçün müəllimə təqdim etdiyi tapşırıqlarda 25% və daha artıq Plagiarizm halları (müvafiq istinadların mənbəyinin göstərilməsi halları istisna		

olmaqla) aşkarlandığı zaman iş sıfırlanır. Tədqiqat tapşırığı (research assignment) Araşdırma tələb edən tapşırıqların əsas məqsədi tələbənin analitik bacarıqlarını və müstəqil tədqiqat aparmaq bacarığını yoxlamaq üçündür. Oxunulan tarixi materialı təhlil etməklə tənqidi yanaşma, dərk etmə, refleksiya bacarığını inkişaf etdirmək, müzakirə edilən material haqqında bilikləri möhkəmləndirmək üçün bu xüsusi tapşırıq növü təyin edirlər. Yoxlama işi İki yoxlama işi keçiriləcəkdir. Birinci yoxlama aralıq imtahanından, ikinci yoxlama isə final imtahanından əvvəl keçiriləcəkdir. Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilməklə, üzrlü səbəbdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yaza bilər. İmtahanlar Aralıq imtahanı 1-7-ci mövzuları əhatə edir. Final İmtahanı 8-15-ci mövzuları əhatə edir. Aralıq və yekun imtahanı mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Sual tipləri və sual sayıları haqda da tələbələrə məlumat verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmır. İmtahan qaydalarının pozuntuları Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürülmələr qadağandır. İmtahan zamanı imtahan nəzarətçisinin dediklərinə tam olaraq əməl edilməlidir. Bu qaydalara riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbə 0 (sıfır) qiymət ilə imtahandan kənarlaşdırılır. Fənni bitirmək qaydası Universitetin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər. Tələbələrin davranış qaydaları Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq qadağandır. Həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan, smart watchlardan, planşetlərdən və digər bütün elektron cihazlardan istifadə etmək qəti qadağandır. Buna əməl etməyən tələbələr sinif otağından çıxarılaçaq.			
Cədvəl (dəyişdirilə bilər)			
Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1	1	Tələbələri Azərbaycan tarixi fənninin iş proqramı və onların qarşısında duran vəzifələr ilə tanış etmək.	Azərbaycan tarixi (ən qədim zamanlardan - XXI əsrin ilk onilliklərində) M.Q.Abdullayevin re-daktəsi ilə. Bakı, 2015 I fəsil, § 1-5. s. 5-30
	2	Azərbaycanda ibtidai-icma dövrü haqqında anlayış. Manna dövləti, Atropatena, Antik Qafqaz Albaniyası.	
2	1	Azərbaycan III-VII əsrlərdə. Feodal münasibətlərinin yaranması, siyasi və mədəni həyat.	II fəsil, § 5 s.30-40];
	2	Azərbaycanda ərəb işğalları və ona qarşı mübarizə. Xürrəmilər hərəkatı. Ərəb ağalığı dövrü	II fəsil, § 6 s.40-51

3	1	Etnogenez problemi. Azərbaycan xalqının formalaşması. Xalqın formalaşmasında rol oynamış bir sıra etnik toplular haqda qısa məlumat.	II fəsil , § 7, s. 51-61; III fəsil , § 8-10 s.61-96
	2	Azərbaycan IX yüzilliyin ikinci yarısı – XI yüzillikdə. Azərbaycan feodal dövlətləri və səlcuqlular haqqında. Eldənizlər dövləti. IX-XIII yüzilliklərdə Azərbaycan mədəniyyəti.	
4	1	Monqolların I, II, III yürüşü. Azərbaycan Monqol ağalığı dövründə. Azərbaycan Hülakülər imperiyasının mərkəzi kimi. Qazan xanın islahatları.	IV fəsil , § 11-13, s. 97-108, IV fəsil , § 14 s.109-112
	2	Azərbaycan XIV yüzilliyinin sonu-XV yüzillikdə. Ölkənin ictimai siyasi həyatı. Toxtamış və Teymurun Azərbaycana yürüşləri. Şirvanşah I İbrahim. XIII – XIV əsr mədəniyyəti.	
5	1	Azərbaycan Baharlı və Bayandurlu sülalələri dövründə. Sosial-iqtisadi vəziyyət, xarici siyasət.	V fəsil , § 15-16, s.112-123, VI fəsil , § 17, s.123-128
	2	Azərbaycan XVI yüzillikdə. Mərkəzləşdirilmiş Azərbaycan Səfəvi dövlətinin yaranması. Şah I İsmayıl və Şah I Təhmasib.	
6	1	Azərbaycan XVI yüzilliyin sonu - XVII yüzilliyin əvvəllərində. Şah I Abbasın hakimiyyəti (1587-1629).	VI fəsil , §18-20 s.128-153;
	2	Azərbaycan Səfəvi dövləti XVII-XVIII əsrin əvvəllərində. İmperiyanın zəifləməsi və Azərbaycanın beynəlxalq rəqabət meydanına çevrilməsi (XVIII yüzilliyin 20-30-cu illəri). Səfəvi mədəniyyəti	
7	1	Azərbaycanda dövlət müstəqilliyi uğrunda mübarizə. Nadir şah Əfşarın tarix səhnəsinə gəlişi.	VI fəsil , § 20 s.153-157; VII fəsil , § 21 s.158-170
	2	Azərbaycan xanlıqlarının yaranması, idarəçilik sistemi, təsərrüfat həyatı, xarici siyasəti haqqında. Şəki, Qarabağ, Quba və Urmiya xanlıqlarının müxtəsər tarixi. Birləşdirmə siyasətinin təfərrüatları. Xanlıqların dövlət quruluşu və sosial - iqtisadi həyatı. XVIII əsr mədəniyyəti	
ARALIQ İMTAHANI			
8	1	Azərbaycan beynəlxalq münasibətlərdə (XVIII əsrin sonu - XIX əsrin əvvəli). Qacarların Azərbaycan tarixində yeri və rolu. XVIII əsr mədəniyyəti.	VIII fəsil, § 22-24 s.170-193,
	2	I və II Rusiya-Qacar müharibəsi. Kürəkçay müqaviləsi. Gülistan müqaviləsi. Türkmənçay müqavilələrinin Azərbaycan üçün nəticələri. Çarizmin köçürmə siyasətinin mahiyyəti. XIX yüzilliyin birinci yarısında Şimali Azərbaycanda ictimai-siyasi həyat. İqtisadi durum. Müstəmləkə zülmünə qarşı üsyanlar.	
9	1	Şimali Azərbaycan XIX yüzilliyini ikinci yarısında. Kapitalist münasibətlərinin yaranması və inkişafı. Bu dövrdə Rusiya tərəfindən keçirilmiş islahatlara baxış.	VIII fəsil, § 25-27 s.194-219;

	2	Azərbaycan millətinin formalaşması. XIX əsrdə Azərbaycan mədəniyyəti	
10	1	Azərbaycan XX əsrin əvvəllərində. Bakının dünya neft mərkəzi kimi yüksəlişi. Milli - azadlıq hərəkatının yeni mərhələsinin (1905 - 1917) başlanması. Milli partiyaların yaradılması. 1905 - 1906 -cı illər "erməni - müsəlman davası". Azərbaycanlı deputatların Rusiya Dövlət Dumalarında fəaliyyəti.	IX fəsil, § 29-30, s. 220-235,
	2	Azərbaycan I Dünya müharibəsi illərində. İqtisadi vəziyyət. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan mədəniyyəti	IX fəsil, § 32-34, s. 238-259,
11	1	Fevral inqilabından sonra Şimali Azərbaycanda ictimai - siyasi vəziyyət. 1918-ci ilin Mart soyqırımı.	X fəsil, § 23-32, s. 230-258,
	2	Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranması: daxili və xarici siyasəti. Aprel işğalı və işğacılarla qarşı mübarizə.	
12	1	Azərbaycan SSR. Azərbaycan 1920-1930-cu illərdə. Azərbaycan SSR-in ZSFSR və SSRİ-yə daxil edilməsi. Sovet hakimiyyətinin qurulması. İctimai və siyasi vəziyyət. Azərbaycanda Sovet totalitarizmi. 30-cu illərin repressiyaları.	XI fəsil, § 38-40 s.279-309 XII fəsil, §41 s.309-318
	2	Totalitar rejimin möhkəmlənməsi M.C.Bağirov hakimiyyətinin müsbət və mənfi cəhətləri. Azərb. SSR II Dünya müharibəsi illərində.	
13	1	Azərbaycanlıların Ermənistan SSR-dən deportasiyası. İ.Mustafayev. V.Axundov. Azərbaycan SSR 70-80-ci illərdə. H.Əliyev. Millətçilik və vətənpərvərlik meyillərinin artması. "İldırım" təşkilatı.	XIII fəsil, § 43-44, s.327-
	2	Cənubi Azərbaycan XX əsrdə. Güney Azərbaycanda demokratik hərəkatın rəhbərləri Səttarxan, Ş.M.Xiyabani, S.C.Pişəvəri	IX fəsil § 31. s. 235-238, § 35. s.256-259
14	1	Azərbaycan SSR 80-ci illər-90-cı illərin əvvəllərində. "Dağlıq Qarabağ problemi"nin ortaya atılması. Yeni siyasi partiyalar, ictimai təşkilatlar. AXC-nin yaranması və onun rolunun artması. Azərbaycanlıların Ermənistandan deportasiyası. 1990-cı il 20 Yanvar faciəsi.	XIV fəsil, §45 s.331-338
	2	Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsi. Müstəqil Azərbaycan Respublikasının inkişaf problemləri. Daxili və xarici vəziyyət. A.Mütəllibov, Y.Məmmədov, İ.Qəmbər, Ə.Elçibəy. Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü və Dağlıq Qarabağ müharibəsinin başlanması, Xocalı soyqırımı. Respublikada ictimaisiyasi böhran, torpaqların işğalı. Hərbi uğursuzluqlar.	
15	1	Heydər Əliyevə ikinci dəfə Azərbaycanda hakimiyyətə gəlməsi. Heydər Əliyevin yeni siyasi kursu. Siyasi sabitliyə doğru. Azərbaycan-Ermənistan münasibətləri. Atəşkəs.	XIV fəsil, §45-46, s.338-344
	2	İlham Əliyevin prezident seçilməsi, dövlət idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi. Heydər Əliyev kursunun davam etdirilməsi.Dağlıq Qarabağ uğrunda aparılan diplomatik mübarizə. 44 günlük müharibə.	

Final İmtahani